

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.410.005.03.2017

P/17/073

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

ul. Kilińskiego 210, 90-980 Łódź

T +48 42 239 32 00, F +48 42 239 32 90

llo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/073 – Wsparcie kształcenia specjalnego uczniów z niepełnosprawnościami w ogólnodostępnych szkołach i przedszkolach.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler	Renata Biskupska, główny specjalista k.p., upoważnienie do kontroli nr LLO/56/2017 z dnia 30 marca 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Gimnazjum nr 2 w Zespole Szkół nr 2 im. Marszałka J. Piłsudskiego w Wieruszowie ¹ , ul. Teklinowska 27, 98-400 Wieruszów. REGON 7309999560
Kierownik jednostki kontrolowanej	Marian Kazuś, Dyrektor Zespołu Szkół nr 2 w Wieruszowie ² (dowód: akta kontroli str. 3-16)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości³ wspieranie kształcenia specjalnego niepełnosprawnych uczniów Gimnazjum w latach szkolnych 2014/2015 – 2016/2017⁴.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Uczniom niepełnosprawnym, którym możliwości intelektualne na to pozwalały, umożliwiono naukę w klasach ogólnodostępnych. Pozostałym osobom z niepełnosprawnościami intelektualnymi w stopniu umiarkowanym i niepełnosprawnościami sprzężonymi zapewniono edukację w zespole edukacyjno - terapeutycznym, działającym w ramach ogólnodostępnego Zespołu Szkół nr 2 w Wieruszowie. Określając zasady realizacji kształcenia specjalnego zaplanowano formy i sposoby wsparcia zgodne z zaleceniami zawartymi w orzeczeniach o potrzebie kształcenia specjalnego⁵. W Gimnazjum dostosowano środowisko szkolne do potrzeb uczniów z niepełnosprawnościami zarówno w klasach ogólnodostępnych jak i w ww. zespole edukacyjno - terapeutycznym. W placówce zagwarantowana była opieka świetlicowa i medyczna, a Dyrektor Gimnazjum planował wydatki budżetowe uwzględniając pełną realizację zadań określonych w indywidualnych programach edukacyjno-terapeutycznych⁶. W szkole umożliwiono integrację uczniów niepełnosprawnych ze środowiskiem rówieśniczym, w tym z dziećmi pełnosprawnymi. Prawidłowo dokonywana wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania uczniów z niepełnosprawnościami pozwalała na odpowiednią modyfikację dalszego kształcenia, a nadzór nad procesem udzielanego wsparcia był podstawą do formułowania odpowiednich wniosków i zaleceń. Zapewniono odpowiednio przygotowaną kadrę pedagogów i specjalistów, jednak w przypadku jednego ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim przez okres jednego semestru zajęci rewalidacyjne prowadzili nauczyciele bez kwalifikacji oligorenowpedagoga, a w przypadku ucznia słabowidzącego zajęcia rewalidacyjne przez cały okres nauki w Gimnazjum prowadzili nauczyciele

¹ Zwane dalej Gimnazjum „Szkołą lub Placówką.

² Zwany dalej Dyrektorem Szkoły lub Dyrektorem.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

⁴ Zw. dalej badanym okresem lub okresem objętym kontrolą.

⁵ Zwane dalej orzeczeniami.

⁶ Zw. dalej IPET.

nie posiadający uprawnień tyflopédagoga. Takie rozwiązania wynikały z braku specjalistów oraz były uzgodnione z rodzicami uczniów.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Określenie form i sposobów wsparcia kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Opis stanu
faktycznego

Kształcenie uczniów z niepełnosprawnościami na poziomie gimnazjalnym odbywało się, w zależności od ich indywidualnych możliwości, w klasach ogólnodostępnych i w zespole edukacyjno – terapeutycznym⁷, w którym uczniowie uczyli się zgodnie z ramowym planem nauczania dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym.

1.1. W Statucie Zespołu Szkół nr 2 w Wieruszowie⁸ dostępnym na stronie internetowej Szkoły określono formę kształcenia specjalnego, cele i zadania w tym związane z organizacją pomocy psychologiczno – pedagogicznej oraz zasady opieki świetlicowej. Statut określał zadania z zakresu profilaktyki wychowawczej i pracy korekcyjno – wyrównawczej oraz zawierał zapisy o integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem rówieśniczym i dostrzeganiu potrzeb osób niepełnosprawnych w szkole i poza nią. Uregulowania przyjęte w wewnętrznych programach wychowawczo-profilaktycznych na kolejne okresy objęte kontrolą określały spójną ze Statutem i zgodną z przepisami prawa organizację kształcenia specjalnego. Na stronie internetowej Szkoły w zakładce Serwisy zawarte były informacje na temat kształcenia uczniów z niepełnosprawnościami⁹.

(dowód: akta kontroli str. 17 - 151)

1.2. Szkoła nie tworzyła regulaminu rekrutacyjnego. Procedury i kryteria przyjęcia do I klasy Gimnazjum na rok szkolny 2015/2016 i 2016/2017 opracowywane na podstawie obowiązujących przepisów prawa, Zarządzeń Łódzkiego Kuratora Oświaty¹⁰ i Uchwał Rady Miejskiej w Wieruszowie¹¹ uwzględniały preferencje w przyjęciu do Gimnazjum dzieci niepełnosprawnych, w tym spoza obwodu szkoły (w przypadku równorzędnych wyników rekrutacyjnych – dodatkowe punkty za niepełnosprawność).

(dowód: akta kontroli str. 152 – 170)

1.3. W okresie objętym kontrolą do Gimnazjum przyjęto wszystkich uczniów z niepełnosprawnościami z obwodu Szkoły¹², których rodzice złożyli wnioski i przedstawili prawidłowe i aktualne orzeczenia. Uczniowie ci zostali przyjęci do odrębnych klas ogólnodostępnych liczących od 19 do 25 osób.

W ww. okresie do Szkoły nie wpłynęły wnioski o przyjęcie dot. uczniów spoza obwodu Gimnazjum.

W badanym okresie, na 14 osób¹³ z niepełnosprawnościami uczących się w Gimnazjum, w 13 przypadkach forma kształcenia była zgodna z formami sugerowanymi w orzeczeniach¹⁴. Natomiast jeden uczeń pomimo zaleceń

⁷ Ze względu na zbyt małą liczebność (poniżej 6 osób) nie utworzono oddziału specjalnego.

⁸ Uchwała nr 16-2013/2014 Rady pedagogicznej w sprawie zmian w Statucie i uchwała nr 19-2015/2016 w sprawie ujednoliconego tekstu Statutu.

⁹ http://www.zs2.dbv.pl/viewpage.php?page_id=159

¹⁰ Zarządzenie nr 74/2014 ŁKO z dnia 2.10.2014, Zarządzenie nr 4/2016 ŁKO z dnia 21.01.2016r.

¹¹ Informacja dot. Rekrutacji na rok szkolny 2015/2016 i Uchwała nr XIX/140/2016 Rady Miejskiej z dnia 29.01.2016.

¹² W roku 2014/2015 - brak (orzeczenia jednego ucznia słabowidzącego i jednego z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim dostarczono do Szkoły w listopadzie 2014), w 2015/2016 – brak, w roku 2016/2017 - 2 uczniów - jeden z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim i jeden z niepełnosprawnością sprężoną (intelektualna w stopniu lekkim i ruchowa).

¹³ w tym: 6 osób uczących się w zespole edukacyjno-terapeutycznym i 2 z uwagi na niepełnosprawność intelektualną w stopniu głębokim uczące się w domu rodzinnym.

¹⁴ Uczniom, którym zorganizowano kształcenie w klasach ogólnodostępnych, w zalecanych formach kształcenia dopuszczano m.in. szkoły ogólnodostępne, a w ramach zespołu e-t mieli zaleconą formę kształcenia w szkołach bądź oddziałach integracyjnych lub w szkołach bądź oddziałach specjalnych..

kształcenia w szkole specjalnej uczęszczał do zespołu edukacyjno – terapeutycznego w szkole ogólnodostępnej. W opinii Dyrektora Szkoła zapewniła wszystkie możliwe warunki kształcenia, a praca z uczniem rozwijała wszystkie sfery (umysłową, fizyczną, społeczną i emocjonalną).

(dowód: akta kontroli str.171-175, 180-184)

1.4. Na podstawie orzeczeń i dodatkowych informacji przekazanych Szkole przez rodziców uczniów wymagających kształcenia specjalnego, a także na podstawie wielospecjalistycznej oceny ucznia w różnych płaszczyznach: edukacyjnej, wychowawczej, zdrowotnej i społecznej prowadzonej przez nauczycieli, wychowawców i specjalistów mających kontakt z uczniem, zespoły składające się z ww. osób terminowo opracowywały IPET. Pracę poszczególnych zespołów koordynowali wychowawcy klas, do których uczęszczał dany uczeń.

Wszystkie z 14 IPET zawierały treści wymagane przepisami prawa obowiązującego w okresie opracowywania. W ośmiu IPET utworzonych na podstawie rozporządzenia MEN z 2010 r.¹⁵ nie zaktualizowano do wymogów rozporządzenia MEN z roku 2015¹⁶, a mianowicie nie zastąpiono sformułowania „upośledzenie umysłowe” sformułowaniem „niepełnosprawność intelektualna”. Według wyjaśnień Dyrektora brak dostosowania treści strych IPET wynikała z informacji pozyskanych na szkoleniach dot. zmian w IPET. Do dnia zakończenia kontroli we wszystkich ośmiu IPET wprowadzono ww. modyfikacje.

Z wyjaśnień Dyrektora wynika, iż rodzice każdorazowo byli zawiadamiani o możliwości uczestniczenia w spotkaniach Zespołu. Ze względu na godziny pracy rodziców, odległość miejsca zamieszkania i środowisko rodzinne uczniów zawiadomienia w większości przypadków miały formę kontaktu telefonicznego, lecz procedury stosowane w szkole nie przewidywały dokumentowania takich kontaktów. Potwierdzeniem zawiadomienia mogła być obecność rodzica na spotkaniu (w 11 przypadkach na 12 spotkań).

(dowód: akta kontroli str. 176-179, 185-213, 241-364)

1.5. W badanej próbie (siedmiu¹⁷ z 14 uczniów wymagających kształcenia specjalnego, uczęszczających do Gimnazjum w okresie objętym kontrolą), IPET zawierały zalecenia określone w orzeczeniach i były zgodne z przepisami oświatowymi¹⁸ dotyczącymi ramowych planów nauczania i odpowiednich podstaw programowych¹⁹. Dyrektor Szkoły ustalił zakresy i sposoby wsparcia uczniów rekomendowane przez Zespoły (w trakcie tworzenia IPET, jak i w wyniku ich modyfikacji) oraz wymiar godzin zajęć rewalidacyjnych, dydaktyczno – wyrównawczych oraz zajęć logopedycznych i rehabilitacyjnych. Wyzначył także nauczycieli i specjalistów do prowadzenia konkretnych zajęć, co miało odzwierciedlenie w arkuszach organizacyjnych na poszczególne lata. Rodzice otrzymywali informacje o przyznanych formach wsparcia.

(dowód: akta kontroli str. 362-400)

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz.U. z 2014 r., poz. 414).

¹⁶ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 24 lipca 2015 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym.(Dz.U. z 2015 r. poz. 1113). Zwane dalej rozporządzeniem z 2015r. w sprawie org. kształcenia specjalnego.

¹⁷ Jeden słabowidzący – orzeczenie nr 4102/134/14, czterech z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim orzeczenia nr: 21/14/15; 5/13/14; 6/12/13; 50/15/16 i dwoje z niepełnosprawnością sprzężoną (intelektualna w stopniu lekkim i ruchowym oraz intelektualna w stopniu umiarkowanym i ruchowa) odpowiednio orzeczenie nr 68/15/16 i 38/2004/2005.

¹⁸ Rozporządzenie MEN z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. z 2012 r. poz. 204 ze zm.).

¹⁹ W klasach ogólnodostępnych zgodnie z ramowym planem nauczania dla gimnazjum, z wyjątkiem Gimnazjum specjalnego dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym natomiast w zespołach terapeutycznych zgodnie ramowym planem nauczania dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie określenie form i sposób wsparcia kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Opis stanu
faktycznego

2. Zapewnienie warunków organizacyjnych i finansowych do realizacji wsparcia kształcenia specjalnego

2.1. Pomieszczenia do zajęć rewalidacyjnych i logopedycznych mieszczące się na II piętrze budynku (brak w szkole uczniów na wózkach inwalidzkich), jak również pomieszczenie do zajęć rehabilitacyjnych mieszczące się na parterze wyposażone były w odpowiednie sprzęty i pomoce dydaktyczne. Sale były właściwie doświetlone. Wejścia do budynku i cały parter pozbawiony był barier architektonicznych. Wejścia do pomieszczeń i łazienka dostosowane były do potrzeb ewentualnych uczniów niepełnosprawnych ruchowo.

W celu poprawy dostępności Szkoły dla uczniów i rodziców z niepełnosprawnościami ruchowymi w projekcie budżetu na rok 2016 Dyrektor założył wykonanie pracowni rehabilitacji i dwóch podjazdów dla wózka inwalidzkiego, jednak po uzgodnieniach z władzami i radnymi Gminy oraz z uwagi na fakt, że w Szkole nie było uczniów na wózkach inwalidzkich zrezygnowano z wykonania podjazdów. W Gmina złożyła do Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych wniosek o utworzenie w Szkole gabinetu rehabilitacyjnego - akceptację uzyskano na rok 2017.

(dowód: akta kontroli str. 401-404)

W badanym okresie każdy uczeń w szkole miał możliwość przebywania w świetlicy szkolnej mieszczącej się na półpiętrze między parterem a I piętrem, jednak ze względu na plan zajęć lekcyjnych, rewalidacyjnych i dodatkowych, ułożony w sposób ciągły, uczniowie rozpoczynali lekcje bezpośrednio po przybyciu do szkoły, a po ich zakończeniu wracali do domów (pieszo lub korzystali z dowozów). Korzystanie ze świetlicy miało raczej charakter doraźny, w przypadku nieobecności nauczyciela lub innych zdarzeń.

(dowód: akta kontroli str. 180-184, 401-402)

Szkoła podpisała porozumienie z Powiatowym Centrum Medycznym sp. z o. o. NZOZ Szpital Powiatowy, z siedzibą w Wieruszowie w zakresie objęcia uczniów opieką medyczną - świadczeniami pielęgniarki szkolnej²⁰ oraz porozumienie dot. udostępnienia przez Szkołę pomieszczenia z przeznaczeniem na gabinet pielęgniarki szkolnej²¹.

Gabinet higienistki (mieszczący się na parterze budynku Szkoły), prowadził opiekę przedlekarską. Higienistka ewentualnie mogła podawać uczniom leki w trakcie zajęć (w okresie objętym kontrolą taka konieczność nie wystąpiła).

(dowód: akta kontroli str. 180-184, 401-402, 405-409)

²⁰ Porozumienie z dnia 08.12.2010r

²¹ Porozumienie z dnia 31.03.2016r.

2.2. W latach szkolnych 2014/2015, 2015/2016 i 2016/2017 w Gimnazjum uczyło odpowiednio 26, 26 i 29 nauczycieli, z ilością 18 godzin w etacie (w tym oligofrenopedagogów), z wyjątkiem nauczyciela świetlicy – 26 godzin i nauczyciela biblioteki – 30 godzin. Odpowiednio 8, 9 i 10 spośród nich było wychowawcami klas. Dodatkowo w ww. okresie pracowało odpowiednio:

– 2, 2, 1 – logopedów, (20 godz. wymiar etatu),

– 0, 1, 1 – psycholog, (20 godz. wymiar etatu),

a niezmiennie przez cały okres ww. 3 lat: pedagog (20 godz. wymiar etatu), rehabilitant, (10 godz., ½ etatu) i asystent nauczyciela (40 godz. wymiar etatu).

W badanym okresie nauczyciele (w ilości od 1 do 17 osób) uczestniczyli w 22 zewnętrznych szkoleniach, kursach, warsztatach, seminariach (finansowanych bądź dofinansowywanych z funduszu doskonalenia zawodowego nauczycieli) dotyczących wszelkiego rodzaju form kształcenia, pomocy i wspierania uczniów z niepełnosprawnościami. Ponadto jednej osobie dofinansowano studia podyplomowe z zakresu surdopedagogiki.

(dowód: akta kontroli str.185-188, 410-419)

Na przestrzeni trzech ostatnich lat szkolnych zakupiono 8 tytułów fachowej literatury z zakresu terapii pedagogicznej uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się oraz podnoszenia efektywności kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Literatura ta była udostępniana w bibliotece szkolnej, bądź wypożyczana indywidualnie przez nauczycieli według bieżących potrzeb.

(dowód: akta kontroli str. 180-184, 421-422)

2.3. Dyrektor Szkoły planując wydatki na rok 2015 i 2016 uwzględnił koszty wsparcia kształcenia specjalnego, łącznie z kosztami koniecznych inwestycji w tym zakresie (wykonanie pracowni do rehabilitacji - 56 tys. zł i dwóch podjazdów dla wózków inwalidzkich – 58 tys. zł). Pierwotne plany finansowe Szkoły przedłożone w Urzędzie Gminy zostały skorygowane, a zatwierdzony przez organ prowadzący ogólny plan finansowy opiewał na kwotę niższą. Zatem wsparcie ww. kształcenia realizowane było do wysokości otrzymanych na ten cel środków.

Na etapie konstrukcji budżetu szkoły dokonywanej przez organ prowadzący zarówno przed rozpoczęciem roku 2015 jak i 2016 nie wyodrębniono rozdziału 80150²². Podziału przyznanych środków na wydatki związane z kształceniem specjalnym Urząd Gminy dokonał w roku 2015 od miesiąca marca, a w roku 2016 dopiero od września. Regulamin zasad klasyfikacji i wyodrębniania wydatków na realizację tych zadań oraz wysokość niezbędnego do tego wskaźnika proporcjonalności określały zarządzenia Burmistrza Wieruszowa²³. Wysokość przyznanych środków zależała od ilości uczniów wymagających kształcenia specjalnego i rodzaju niepełnosprawności jaką posiadali²⁴. Kwotę przyznaną na ten cel w roku 2015 (374.969 zł) Szkoła wykorzystwała w 96,25%, a w roku 2016 (428.832 zł) w 86,60%. Niewydatkowane kwoty w wysokości odpowiednio 6.844,90zł i 38.738,07 zł dotyczyły §§ placowych z pochodnymi.

Pomimo braku wyodrębnionych środków, Dyrektor placówki od początku roku monitorował wszystkie wydatki (dodatkowa ewidencja) związane z ww. kształceniem i informował o wielkości tych wydatków organ prowadzący.

W latach szkolnych 2015/2016 i 2016/2017 w Szkole był realizowany projekt pod nazwą „Rozwój kompetencji szansą na lepszą przyszłość” współfinansowany przez UE, w ramach którego realizowane były zajęcia wyrównawcze i dodatkowe oraz zajęcia rozwijające kompetencje kluczowe w zakresie nauk ścisłych.

(dowód: akta kontroli str.176-179, 423-518)

²² Rozdział 80150 – organizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży w szkołach podstawowych, gimnazjach, liceach ogólnokształcących, liceach profilowanych i szkołach zawodowych oraz w szkołach artystycznych.

²³ Zarządzenie Nr 92/2016 z dnia 05.07.2016r. i 179/2016.z dnia 07.12.2016r.

²⁴ Wg danych pobieranych przez organ prowadzący z SIO wg stanu na 30 września danego roku.

Z informacji uzyskanej z Urzędu Gminy w Wieruszowie wynika, iż wysokość środków naliczonych dla tej gminy na realizację zadań wspomagających stosowanie specjalnej organizacji nauki i metod pracy w ramach części oświatowej subwencji ogólnej wynosiła w roku 2015 – 911.537 zł a w roku 2016 – 1.164.467 zł.

Na rok 2015 na ten cel zaplanowano środki w wysokości 854.580 (bez zmian w marcu, zmiana we wrześniu – wzrost do 912.728 zł), z czego:

- w rozdziale 80149²⁵ – 258.250 zł (marzec bez zmian, wrzesień spadek do 202.869 zł),
- w rozdziale 80150 – 596.000zł. (bez zmian w marcu, zmiana we wrześniu - wzrost do 709.859 zł).

Wydatki zaplanowane w 2015 r. zrealizowano w 99,16% (905.058,85 zł)²⁶.

Na rok 2016 środków na ten cel nie ujęto w planie – dopiero w m-cu wrześniu zostały zaplanowane w wysokości 1.164.467 zł, z czego w rozdziale 80149 – 204.465 zł i w rozdziale 80150 – 960.002 zł.

Realizacja wydatków w roku 2016 wynosiła 87,41% - 1.017.836,6zł)²⁷.

Według wyjaśnień Gminy niewykonanie planu wydatków w tym zakresie związane było ze zmianami ilości uczniów niepełnosprawnych i metod pracy w poszczególnych placówkach.

Gmina monitorowała stopień realizacji zaplanowanych wydatków na podstawie składanych przez placówki oświatowe sprawozdań RB 28 i omawiała te wydatki w trakcie narad z dyrektorami ww. placówek. Od roku 2016 zasady wyodrębniania wydatków na realizację zadań dot. wspierania kształcenia specjalnego zostały określone w zarządzeniach Burmistrza Wieruszowa²⁸.

Zdaniem Gminy wykonanie obowiązków wynikających z regulacji prawnych dot. sposobu finansowania edukacji uczniów niepełnosprawnych stwarza wiele problemów, a mianowicie: brak jest możliwości zaplanowania środków z powodu rozbieżności czasowej między uchwaleniem budżetu na dany rok budżetowy (grudzień – styczeń) a przekazaniem jednostce samorządu terytorialnego metryczki subwencji oświatowej (przełom marca i kwietnia), brak uregulowań prawnych dotyczących metodologii kwalifikowania wydatków na realizację specjalnych metod nauczania oraz brak jednoznacznej odpowiedzi, czy naliczane środki mogą być rozdysponowane globalnie dla wszystkich placówek prowadzonych przez Gminę, czy też pieniądze mają „iść za uczniem”.

(dowód: akta kontroli str. 423-436)

2.4. Dokumentacja uczniów objętych kształceniem specjalnym przechowywana była w gabinecie Dyrektora, w zamkniętych szafach. Jak wyjaśnił Dyrektor, dostęp do tych dokumentów miały tylko osoby upoważnione (dyrekcja oraz nauczyciele i specjaliści powołani w skład Zespołów tworzących IPET). Wszyscy ww. pracownicy znali zasady ochrony danych osobowych i byli zobowiązani do ich przestrzegania. Udostępnianie ww. informacji było możliwe tylko za zgodą rodziców uczniów, których dana informacja dotyczyła.

(dowód: akta kontroli str.512-516, 519-525)

Dane uczniów niepełnosprawnych wprowadzonych do SIO²⁹ wg stanów na 30 września 2014, 2015, 2016 r. oraz 31 marca 2016 i 2017 r. były zgodne ze stanem faktycznym, czyli z informacjami zawartymi w orzeczeniach (zakres i stopień niepełnosprawności). W danych wg stanu na dzień 31 marca 2015 r.

²⁵ Rozdział 80149 - Realizacja zadań wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych i innych formach wychowania przedszkolnego.

²⁶ Z czego : w rozdziale 80149– 100% (202.868,8 zł) a w rozdziale 80150 – 98,92% (702.190,05zł)

²⁷ Z czego : w rozdziale 80149 – 93,30% (190.758,46zł), a w rozdziale 80150 – 86,15% (827.078,14 zł).

²⁸ Patrz przypis 21.

²⁹ System Informacji Oświatowej.

nie uwzględniono dwóch uczniów z nowo zdiagnozowaną niepełnosprawnością, w kolejnych danych z września 2015 r. uczniowie Ci już byli wprowadzeni do SIO. Uczniowie z niepełnosprawnościami intelektualnymi w stopniu umiarkowanym i głębokim uczęszczający do zespołu edukacyjno - terapeutycznego lub korzystający z nauczania indywidualnego (tylko w domach) w SIO w tabeli NP1 wykazywani byli w kol. 5 – w oddziałach ogólnodostępnych. Według wyjaśnień Dyrektora SIO udostępniony Szkole nie dawał możliwości wprowadzenia wybranej formy organizacyjnej kształcenia.

(dowód: akta kontroli str. 512-516, 526-545)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1 Pomimo kształcenia od roku szkolnego 2014/2015 ucznia słabowidzącego, u którego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wskazywało obowiązek zapewnienia zajęć związanych z poprawą dysfunkcji wynikających z tej niepełnosprawności w Szkole nie zatrudniono tyflop pedagoga. Dyrektor Szkoły wyjaśnił, iż po przeprowadzeniu rozeznania wśród nauczycieli innych placówek w całej Gminie Wieruszów nie było specjalisty w tym zakresie (również Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna³⁰ nie mogła wskazać takiego specjalisty). Najbliższy tyflop pedagóg zatrudniony był w powiecie kępińskim i nie było możliwości aby przyjeżdżał do Szkoły na 2 godziny zajęć tygodniowo. NIK wskazuje, iż niezatrudnienie tyflop pedagoga mogło skutkować niewystarczającym wsparciem w kształceniu ucznia słabowidzącego.

(dowód: akta kontroli str.185-188, 410-414)

2. W SIO wg stanu na 31 marca 2015r w zakładce Specjalne potrzeby edukacyjne nie wykazano dwóch uczniów, których orzeczenia o niepełnosprawności były w posiadaniu Szkoły od grudnia 2014 r., co narusza art.111 ust.1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011r o systemie informacji oświatowej³¹ stanowiący, że: „podmioty prowadzące bazy danych oświatowych obowiązane są do sprawdzenia kompletności, poprawności i zgodności ze stanem faktycznym danych gromadzonych przez nie w bazach danych oświatowych, z wyjątkiem danych, które zostały przekazane z innych baz danych oświatowych”.

Dyrektor Szkoły zaistniałą sytuację tłumaczył przeoczeniem osoby wprowadzającej dane. Z uwagi na fakt, iż dane do obliczania kwot w subwencji oświatowej pobierane są wg stanu na dzień 30 września, niewykazanie ww. uczniów w marcu nie miało wpływu na wysokość uzyskanej subwencji.

(dowód: akta kontroli str.512-516, 526-545)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie mimo stwierdzonych nieprawidłowości zapewnienie warunków organizacyjnych i finansowych do realizacji wsparcia kształcenia specjalnego.

³⁰ Zw. dalej Poradnią PP.

³¹ Dz.U 2016 r. poz. 1927 ze zm.

3. Realizacja zaplanowanych działań w zakresie wsparcia kształcenia specjalnego

3.1. Z wszystkimi uczniami objętymi badaniem (siedem osób) zrealizowano zadania rewalidacyjne po dwie zegarowe godziny w tygodniu oraz zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze i specjalistyczne w wymiarach zaplanowanych dla danego ucznia w IPET. Uczniowie zrealizowali godziny przewidziane w ramowym planie nauczania w zakresie zajęć rewalidacyjnych w ponad 95%. W przypadku dwóch uczniów, którzy w okresie objętym kontrolą zakończyli edukację w Gimnazjum, w całym etapie ich kształcenia w Gimnazjum (3 lata), zrealizowano zajęcia rewalidacyjne w łącznej ilości po 226 godzin.

W przypadku pięciu uczniów (na siedmiu badanych) z niepełnosprawnością intelektualną zajęcia rewalidacyjne oraz zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno – pedagogicznej³² prowadziły osoby posiadające kwalifikacje z zakresu oligofrenopedagogiki i logopedii, a także pedagog i psycholog, zgodnie z art. 42 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela³³ w ramach tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin.

(dowód: akta kontroli str. 185-188, 362-364, 411-414, 420, 546-549)

Zaplanowane w IPET kontakty wychowawców, specjalistów i pedagoga z rodzicami zarówno grupowe jak i indywidualne realizowane były systematycznie po kilka razy w roku. Ponadto w Szkole organizowane były prelekcje i prezentacje multimedialne prowadzone przez specjalistów z Poradni PP i Miejskiego Ośrodka Terapii Uzależnień i Współzależnienia w Wieruszowie, a uroczystości szkolne i klasowe miały formę lekcji otwartych, w których uczestniczyli również rodzice.

(dowód: akta kontroli str. 512-516, 550-552)

3.2. W badanym okresie, w klasach ogólnodostępnych uczył się jeden uczeń z niepełnosprawnością sprzężoną (niepełnosprawność intelektualna w stopniu lekkim i ruchowa). Po 1 stycznia 2016 r. Szkoła nie zatrudniła dodatkowej osoby do współorganizowania procesu kształcenia specjalnego tego ucznia, z uwagi na rodzaj jego niepełnosprawności ruchowej (minimalna niesprawność lewej ręki).

W przypadku ucznia z niepełnosprawnością sprzężoną (niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym i ruchowa) z zespołu edukacyjno – terapeutycznego, od sierpnia 2014 r. Szkoła zatrudniła pomoc nauczyciela, który nie prowadził innych zajęć niezwiązanych ze wspieraniem kształcenia specjalnego

(dowód: akta kontroli str. 512-516, 553)

3.3. W czasie zajęć lekcyjnych uczniom wymagających kształcenia specjalnego zapewniono odpowiednie, ze względu na ich indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne, warunki do nauki (dobre oświetlenie i miejsce w klasie, uczeń słabowidzący miał możliwość pisania na komputerze, arkusze sprawdzające dostosowane do dysfunkcji, wydłużony czas pisania prac), a równomierne obciążenie zajęciami stwarzało uczniom dobrą higienę pracy umysłowej.

(dowód: akta kontroli str. 401-402, 554-568)

3.4. W szkole stwarzano możliwości integracji osób niepełnosprawnych z pełnosprawnymi rówieśnikami poprzez organizowanie cyklicznych imprez, np. coroczna impreza pt. „Śpiewać, tańczyć każdy może”, czy wszelkiego rodzaju konkursy i zawody sportowe. Ponadto uczniowie niepełnosprawni uczestniczyli w wycieczkach, klasowych imprezach okolicznościowych, uroczystych apelach

³² We wszystkich 5 przypadkach zajęcia rewalidacyjne, w 1 przypadku zajęcia z pedagogiem i w 1 przypadku zajęcia logopedyczne i rehabilitacyjne.

³³ Dz.U. z 2016 r. poz.1379, ze zm.

a także uczęszczali na zajęcia pozalekcyjne - kółka zainteresowań (z historii, biologii, matematyki, języków obcych, czy teatralne).

(dowód: akta kontroli str. 569)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

W dwóch przypadkach (na siedem zbadanych) zajęcia rewalidacyjne prowadzili nauczyciele bez przygotowania zawodowego w tym zakresie.

W przypadku jednego ucznia z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim w okresie II półrocza 2014 r (orzeczenie złożono w szkole na koniec I półrocza³⁴) zajęcia rewalidacyjne w wymiarze dwóch godzin tygodniowo prowadzili nauczyciele języka polskiego i matematyki. Prowadzenie zajęć rewalidacyjnych przez osoby z odpowiednimi kwalifikacjami w zakresie oligofrenopedagogiki zapewniono dopiero w kolejnych latach (2015/2016 i 2016/2017).

Według wyjaśnień Dyrektora spowodowane było to faktem, iż orzeczenie Szkoła otrzymała po zaplanowaniu arkusza organizacyjnego i z uwagi na to, iż był to pierwszy rok nauki ucznia w Gimnazjum, nie chciał on uczestniczyć w zajęciach rewalidacyjnych, gdyby były prowadzone przez innych nauczycieli niż przez tych, którzy go uczą.

W przypadku drugiego ucznia - słabowidzącego (orzeczenie dostarczone również w grudniu 2014³⁵), w II półroczu 2014 r. jedną godzinę zajęć rewalidacyjnych prowadził oligofrenopedagog, a drugą godzinę nauczyciel języka polskiego. W roku szkolnym 2015/2016 dwie godziny prowadzone były przez matematyka z uprawnieniami oligofrenopedagoga. Natomiast w roku 2016/2017 zajęcia rewalidacyjne prowadzone były przez nauczyciela matematyki bez dodatkowych uprawnień.

Z wyjaśnień Dyrektora Placówki wynika, iż z powodu braku tyflop pedagoga i z uwagi na fakt, iż uczeń nie posiada dysfunkcji intelektualnej uznano, że dobrym rozwiązaniem w tym przypadku będzie powierzenie prowadzenia tych zajęć nauczycielowi z wykształceniem matematycznym, co stwarzało możliwość doskonalenia logicznego myślenia, analizy i wyrównywania zaburzeń funkcji poznawczych.

W ocenie NIK w ww. przypadkach podjęte działania rewalidacyjne nie gwarantowały pełnej realizacji zaleceń zawartych w orzeczeniach.

(dowód: akta kontroli str. 185-188, 362-364, 411-414, 420, 546-549)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W badanym okresie w przypadku ucznia z niepełnosprawnością sprzężoną³⁶ (intelektualna w stopniu lekkim i ruchowa) w szkole nie zatrudniono ww. nauczyciela (pkt 3.2 wystąpienia). NIK podziela opinię Dyrektora, że nie było potrzeby zatrudniania dodatkowego nauczyciela, bądź pomocy nauczyciela z uwagi na minimalną niesprawność lewej ręki (dłoni), a część zajęć lekcyjnych i zajęcia rewalidacyjne z tym uczniem prowadzili nauczyciele posiadający kwalifikacje z zakresu oligofrenopedagogiki.

(dowód: akta kontroli str. 512-516, 553)

³⁴ Orzeczenie nr 21/14/15.

³⁵ Orzeczenie nr 4102/134/14.

³⁶ Orzeczenie nr 68/15/16.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, realizację zaplanowanych działań w zakresie wsparcia kształcenia specjalnego.

4. Nadzór, monitorowanie i ewaluacja procesu wspierania kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Opis stanu
faktycznego

4.1. W okresie objętym kontrolą, we wszystkich siedmiu badanych przypadkach wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania uczniów objętych kształceniem specjalnym dokonywana była dwa razy w trakcie roku (na koniec każdego półrocza), w sposób określający funkcjonowanie ucznia we wszystkich obszarach (tj. oceniano predyspozycje osobowościowe, możliwości poznawcze, percepcyjne, sprawność ruchową, komunikację, sferę emocjonalno - motywacyjną i funkcjonowania społecznego, ponadto oceniano samodzielność, umiejętności szkolne i zachowania nietypowe). Wysokospecjalistyczne oceny uwzględniały również efektywność pomocy psychologiczno – pedagogicznej, a wyniki tych ocen wykorzystywano do modyfikacji zaplanowanego wsparcia w IPET (w 3 przypadkach rozszerzono wsparcie - w miarę potrzeb - o opiekę pedagoga, również w 3 o opiekę psychologa, a w jednym przypadku skierowano ucznia na dodatkową konsultację do poradni PP).

Spośród 14 uczniów wymagających kształcenia specjalnego w badanym okresie, ośmiu uczniów korzystało z przedłużenia etapu edukacyjnego (w tym sześciu z Zespołu edukacyjno – terapeutycznego).

W okresie objętym kontrolą nie wystąpił przypadek rezygnacji ucznia niepełnosprawnego z nauki w Gimnazjum lub rezygnacji rodziców z kształcenia ucznia w systemie klasowo-lekcyjnym na rzecz nauczania indywidualnego.

(dowód: akta kontroli str.570-623)

4.2. W badanym okresie problematyka organizacji kształcenia specjalnego była ujęta w planach nadzoru pedagogicznego i opisywana w sprawozdaniach terminowo przedstawianych Radzie Pedagogicznej Szkoły. Wnioski z nadzoru były wykorzystywane do modyfikacji organizacji wsparcia kształcenia specjalnego (dotyczące m. in. dostosowania testów diagnozujących, przydzielenia dodatkowych zajęć z logopedą, rehabilitantem, pedagogiem, zwracania większej uwagi na zachowanie uczniów), a zgłaszane przez nauczycieli potrzeby uzyskania przez nich wsparcia przy realizacji zadań dydaktycznych i wychowawczych były realizowane w miarę możliwości Szkoły, bądź planowane do realizacji w najbliższym czasie. W ramach wsparcia nauczycieli realizujących kształcenie specjalne organizowano: cykliczne spotkania z Wojewódzkim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli, warsztaty szkoleniowe wychowawców, czy też wymianę doświadczeń zespołów opracowujących IPET.

(dowód: akta kontroli str.624, 642-667)

4.3. W okresie objętym kontrolą, w zakresie wsparcia kształcenia specjalnego Szkoła współdziałała głównie:

- z Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Wieruszowie, w ramach ustalenia pomocy materialnej (dofinansowanie: obiadów i zakupu podręczników szkolnych),
- z Poradnią PP w Wieruszowie (konsultacje, terapie, współpraca przy tworzeniu IPET).

We wszystkich przypadkach z badanej próby (siedmiu uczniów), IPET tworzone na podstawie orzeczeń o kształceniu specjalnym wydanych przez Poradnię PP, które w opinii Szkoły nie wymagały doprecyzowania. W dwóch przypadkach wielospecjalistyczna ocena funkcjonowania ucznia dokonana była przy współpracy Poradni PP (kierowano ucznia na konsultacje i terapię psychologiczną).

Ponadto współpracowano z:

- ośrodkami szkolno - wychowawczymi, innymi szkołami i instytucjami zajmującymi się dzieckiem i rodziną (organizowanie wspólnych imprez artystycznych, konkursów i spotkań dotyczących spraw dzieci niepełnosprawnych),
- bibliotekami pedagogicznymi (wystawy i lekcje biblioteczne),
- placówkami doskonalenia nauczycieli (udział w warsztatach, szkoleniach i konsultacje telefoniczne).

Współpraca ta była inicjowana głównie przez Dyrektora Szkoły, również przy współpracy nauczycieli lub też przez samych nauczycieli - członków zespołów opracowujących IPET.

(dowód: akta kontroli str. 625- 627)

4.4. W opinii 4 nauczycieli, którzy w badanym okresie prowadzili najwięcej zajęć z uczniami wymagającymi kształcenia specjalnego, efektywność działań Szkoły w zakresie udzielania pomocy psychologiczno – pedagogicznej oraz w zakresie realizacji zadań zawartych w orzeczeniach oceniana jest pozytywnie (na miarę indywidualnych możliwości ucznia). Prowadzenie zajęć w ramach edukacji włączającej (osoby niepełnosprawne razem z uczniami pełnosprawnymi) nie wpływała na wysokość wynagrodzenia osób prowadzących te zajęcia. Odpowiedni dodatek otrzymują nauczyciele prowadzący zajęcia tylko z uczniami niepełnosprawnymi.

W ocenie ww. nauczycieli edukacja włączająca ma swoje zalety i wady. Dużym atutem może być przełamywanie barier w interakcji z rówieśnikami bez dysfunkcji, poszerzenie możliwości uczestniczenia w nauce, ograniczenie izolacji, a zarazem poszerzenie tolerancji ze strony uczniów pełnosprawnych. Jednak utrudnieniem takiej edukacji jest fakt, iż nauczyciel pracując jednocześnie z uczniami pełnosprawnymi i niepełnosprawnymi na różnych poziomach (nie ma możliwości poświęcenia tyle czasu uczniowi z niepełnosprawnością, ile dany uczeń by potrzebował. Usprawnieniem takiej edukacji mogłaby być: zmniejszona ilość uczniów w klasach włączających, przydzielenie uczniowi nauczyciela wspomagającego (tak jak w klasach integracyjnych) i realizacja edukacji włączającej w niepełnym wymiarze godzin na niektórych zajęciach (matematyka, język polski, języki obce) – prowadzenie części tych zajęć indywidualnie z danym uczniem.

(dowód: akta kontroli str. 628-641)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie nadzór, monitorowanie i ewaluację procesu wspierania kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³⁷, wnosi o zapewnienie prowadzenia zajęć rewalidacyjnych z uczniami wymagającymi kształcenia specjalnego przez nauczycieli posiadających odpowiednie kwalifikacje.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, dnia 26.06.2017r.

Kontroler
Renata Biskupska
Gł. Specjalista k.p.

R. Biskupska
.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi

Dyrektor

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Łodzi
z up.

Włodzimierz Zegadło
.....
wiceprezident

³⁷ Dz. U. z 2017 r., poz. 524.

